

VIDA MIHÁLY*

A vagyon elleni bűncselekmények általános fogalmai

I. A vagyon elleni bűncselekmények közös jogi tárgya a vagyoni jog, vagyis a vagyoni jogviszonyok összessége, amelyek a tulajdonjogból, illetve kötetmi jogviszonyokból származnak.

A vagyoni érdekek védelmét a *Ptk.* (2013. évi V. törvény) a szerződésességéből következő, illetve a szerződésen kívüli károkozásért való felelősséggel kapcsolatos szabályai biztosítják, a csekélyebb társadalmi veszélyességű jogellenes magatartások szabálysértésként az *Sztv.* (2012. évi II. törvény) rendelkezéseibe ütköznek, a büntetőjog, mint ultima ratio jelentkezik.

II. A bűncselekmények elkövetési tárgya:

- a) *az idegen dolog*, (a lopás, rongálás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság elkövetési tárgyaként),
- b) *az idegen vagyon, vagyoni jogosultság és kötelezettség*, (a hűtlen- és hanyag kezelés elkövetési tárgyaként),
- c) *az idegen gépi meghajtású jármű*, (a jármű önkényes elvétele elkövetési tárgyaként).
- d) *A csalás, a gazdasági csalás, az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, az uzsora-bűncselekmény* elkövetési tárgyát a törvény nem határozza meg, ezért az dolog, illetve vagyoni értékű jogosultság is lehet.

1. Dologként minősül: általában minden, a tulajdon tárgyát képező, értékkel bíró és birtokba vehető fizikai tárgy.

- 1.1. *A Btk. 383.§ a) pontjában foglalt értelmező rendelkezés* szerint dolognak minősül:
  - *a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható energia,*
  - *a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést a birtokosának – illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának – önmagában biztosítja.*

---

* c. egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem

Lopást valósít meg, ha az áramszolgáltatásból kizárt személy a mérőóra plombájának (zárópecsétjének) eltávolításával vételez a maga számára villamos-energiát – abban az esetben is, ha az áramfelhasználás a mérőórán keresztül történik, és így az egyébként mérhető lenne. (BH 1988/6-175)¹

A *vízmérő óra* szabálytalan felszerelésével (vagy kikerülésével) megvalósított szabálytalan (az óra által nem mért, és így nem számlázható) vízvételzés lopásnak minősül. (BH 1998/9-416)

A *gáz* szabálytalan vételezésével elkövetett lopás a jogosulatlan igénybevétel időtartamától függetlenül természetes egység. A cselekmény üzletszerűen elkövettként értékelésének nincs helye, a cselekmény kizárólag az elkövetési érték nagysága szerint minősül. (BH 2013/7-177)²

Az érték felett önmagában rendelkezési jogot megtestesítő okirat dolognak minősül például: a bemutatóra szóló érvényes zálogjegy, az érvényes vonat-, autóbusz-, vagy villamosjegy, a nyertes sorsjegy, totó- vagy lottó-szelvény, a játékkaszinó érvényes zsetonja, az étkezési-utalvány, színház vagy más belépőjegy, a bemutatóra szóló letéti-, őrzési-nyugták, blokkok, ruhatári blokk, illetve az ún. vállalási jegyek, melyek esetében a javítóműhely (szerviz) a tulajdonjog ellenőrzése nélkül adja ki a javításra átvett dolgokat – függetlenül attól, hogy az elkövető realizálja-e ezek értékét, vagy sem.

A bemutatóra szóló takarékbetétkönyv eltulajdonítása esetén a lopás érték szerinti minősítése szempontjából a benne foglalt betétösszeg irányadó akkor is, ha az elkövető a betétkönyvből a teljes összeget nem veszi ki, vagy azt utóbb megsemmisíti. (BH 1989/6-222)

1.2. *A vagyon ellen bűncselekmények szempontjából dolognak minősül:*

- a bel- és külföldi pénz, és a bankjeggyel azonos megítélés alá eső értékpapír [vö. Btk. 389.§ (5) bek. a)-b) pont],
- az illetékbélyeg, a forgalomban levő, vagy a bélyeggyűjtés céljára alkalmas postabélyeg vagy más postai érték cikk [Btk. 391.§ (5) bek.],
- az engedéllyel vagy engedély nélkül birtokban tartott lőfegyver vagy lőszer, robbanóanyag,
- a természetvédelmi oltalom alatt álló élő szervezetek az eszmei értéküknek megfelelő érték szerint,
- a közlekedési jelzések (és tartozékaik) a vagyoni értéküknek megfelelően.

1.3. *Nem minősülhet elkövetési tárgyként:*

- az olyan dolog, amely nem lehet a tulajdonjog tárgya
- a gazdátlan dolog (res derelicta), amely felett a tulajdonos a tulajdonjogát megszüntette,
- vagy más bűncselekmény speciális elkövetési tárgya (például az illegális kábítószer,³ az okirat, a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz).

¹ A plomba feltörésével (levágásával) elkövetett lopás nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövettként.

² A természetes egység megállapítására és az üzletszerű elkövetés kizárására vonatkozó állásfoglalás az elektromos és más gazdaságilag hasznosítható energia tekintetében is irányadónak tekinthető.

³ Kábítószer ellopása vagy csalással (megtévesztéssel) történő megszerzése esetében is (annak „feketepiaci értékétől” függetlenül) a kábítószer mennyisége szerint minősülő kábítószerrel visszaélés, és nem vagyon elleni bűncselekmény valósul meg.

1.4. *Nem minősíthető dolognak:*

- 1) a kézirat, feljegyzés, napló, vagy az olyan szellemi alkotásnak minősülő leírás, találmányi tervrajz, amely nem önmagában, hanem a benne foglalt megtestesülő értéket képvisel.

Nem minősül dologként (mint értéket önmagában meg nem testesítő okirat) az olyan – egyébként elszámolási kötelezettség alá eső – nyomtatvány (például a biankó-okiratnak tekinthető étkezési jegy, blokk, stb.), amelyen ugyan érték van feltüntetve, de az érték kifejezésére vonatkozó adott szabály szerint azt még nem érvényesítették, vagy nem értékesítették, ezért nem foglalja magába az áru vagy a szolgáltatás értékét, avagy ha ezeket e célból már felhasználták, és csak a pénzügyi elszámolás részét képezik. Ezek legfeljebb a nyomdai értéknek megfelelően minősülhetnek dologként. (BH 1966/6-4600);

- 2) a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz, mint speciális elkövetési tárgy. [Vö. Btk. 459.§ (1) bek. 19. 20. pont]

A bankkártya vagy a hitelkártya – amely önmagában, a rendelkezési jogot megtestesítő kódszám ismerete nélkül a pénzkifizető automatából való pénzfelvételre vagy vásárlásra nem használható fel – nem tekinthető a büntetőjogszabály szerinti önmagában az érték feletti rendelkezési jogot biztosító dolognak,⁴ ezért nem lehet a lopás elkövetési tárgya. (BH 1999/2-57);

- 3) a dolognak, illetve pénznek (bankjegyek) nem minősülő okirat. [Vö. Btk. 383.§ a) pont, illetve 389.§ (5) bek. b) pont.]
- 4) az egyedi azonosító jel. (Például a gépjármű forgalmi rendszámtáblája.)

1.5. *A jogi minősítés szempontjából jelentőséggel bírhat, hogy* a tulajdon tárgyát képező dolog más birtokában, vagy az elkövető birtokában van, avagy bár a tulajdon tárgyat képezi, de nincs birtokban (kiesett a birtokos birtokából), illetve az, hogy a dolog ingó- vagy ingatlan dolog.

III. A Btk. a vagyon elleni bűncselekmények minősítését az érték, kár, vagyoni hátrány fogalmához kapcsolja. Kivételt képez a jármű önkényes elvétele és az uzsora-bűncselekmény.

1. *A dolog-szolgáltatás értéke:* a forgalmi érték (a kiskereskedelmi ár), illetve a dolog használtsági fokának megfelelő érték.

1.2. A lopás (és más bűncselekmény) érték szerinti minősítése szempontjából az eltulajdonított dolog *kiskereskedelmi ára* a forgalmi értékkel azonos akkor is, ha a bűn-

⁴ A valódi és érvényes bankkártya – bár az okirat általános fogalma alapján magánokiratnak minősülhetne – a jogtalan előny szerzése, vagy jogtalan hátrány okozása céljával való ellopása (jogtalan elvétele vagy megszerzése) a Btk. 393. § (1) bek. a) pontjába ütköző készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélésként minősül. Jogosulatlan felhasználása (pl. az ellopás után a bankjegy-automatából pénz felvétele esetén) a Btk. 375. § (1) bekezdésébe ütköző információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást valósít meg, amellyel bűnhalmazatban a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés (mint rendszerinti eszköz-cselekmény) nem állapítható meg. (BH 2015/9-244).

cselekményt olyan sértett sérelmére követték el, aki a dolgot nagy tételben, nagykereskedelmi, vagy egyéb kedvezményes áron szerezte be. (BH 1993/11-659)

A minősítés alapját képező érték, kár, vagyoni hátrány szempontjából dolog vagy a szolgáltatás forgalmi értéke magába foglalja a kiskereskedelmi forgalmazás során fizetendő *dolog vagy a szolgáltatás árába tartozó adót is* (ÁFA, forgalmi adó, környezetvédelmi termékdíj, stb.). (BH 1989/12-475)

Irányadó ez abban az esetben is, ha az elkövető (például a fiktív szerződéssel kapcsolatos csalás esetében) teljesítette az adózás során az azzal kapcsolatos adó-befizetési kötelezettségét. (BH 2001/8-355)

A villamos energiára elkövetett vagyon elleni bűncselekmény minősítése szempontjából irányadó értéket (kárt, vagyoni hátrányt) az elkövetés időpontjában érvényes általános díjtétel alapulvételével kell megállapítani. A szerződésszegés esetére a jogszabályban megállapított felemelt ár a büntetőjogi következmények alkalmazása szempontjából nem vehető figyelembe.⁵

1. 3. *Ha a dolog a kiskereskedelmi forgalomban nem kapható*, az érték megállapításánál *a hozzá hasonló használati értékű dolog kiskereskedelmi árát* – és nem a vállalat beszerzési vagy nyilvántartási, leltári, önköltségi, stb. árát – *kell figyelembe venni*.

A vállalatnál történő, az ipari célra metilalkohollal denaturált szesz-lopás esetén, a háztartási célra használt, a kiskereskedelmi forgalomban kapható denaturált szesz árát kell irányadónak tekinteni. [BH 1960/12-2774 (BJD 1370.)]

Speciális gazdasági érdekek folytán biztosított kedvezményes áron beszerzett alapanyag, félkész- vagy egyéb áru esetében a vagyon elleni bűncselekmények alapjául nem az alacsonyabb beszerzési-, hanem a kiskereskedelmi fogyasztói árát kell figyelembe venni. [BH 1953/1-7 (BJD 1352.), BH 2009/3-71]

A fegyveres erők tagjai részére kiadott felszerelési tárgy eltulajdonítása esetén a bűncselekmény elkövetési értéke: új áru esetén a beszerzési árával, egyébként pedig az elhasználódás mértékétől függően csökkentett értékével azonos. (BH 1984/3-95)

1. 4. *Orvvadászattal (orvhalászattal) összefüggésben elkövetet lopás* esetén az érték (okozott kár) megállapítása szempontjából az élővad-ára (tenyész-ár) irányadó, és nem a lőtt vad kiskereskedelmi (bolti) értéke. (BH 1984/8-305) Büntetőjogi szempontból *az élővad értéke* azonban csak az orvvadászat, orvhalászat esetén vehető figyelembe. *Amennyiben azonban maga a vad elejtése (a vadásztársaság tagja által) nem jogellenes*, csak a vadászati szabályokat sérti, a vadásztársaságot csak az által éri sérelem, hogy az elejtett vad az eltulajdonítási célú elvétel folytán kikerül a birtokából, és a lopás elkövetési értéke a vad húsának, agancsának, stb. értéke. Ezért, amennyiben a vad elejtésére a húsának eltulajdonítása érdekében kerül sor, a cselekmény jogi értékelésénél nem az élővad-érték, hanem a hús-érték az irányadó, feltéve, hogy az elkövető a vadászatra vonatkozó szabályokat mindössze azzal sértette meg, hogy a vad elejtését – az önleplezés elhárítása végett – az egyéni vadásznaplóba az egyéni lőjegyzéken nem jegyezte be és az elejtett vadat az előírások szerint nem jelölte meg – egyébként viszont az élővad elejtésére jogosult volt. (BH 2011/4-91)

⁵ A más nem hatályos BK 127. állásfoglalás (BH 1992/8. szám) a joggyakorlat számára irányadónak tekinthető.

1. 5. Ha az elkövetési tárgy a természetvédelemi oltalom alatt álló fokozottan védett vagy védett növény vagy állat, ezek értékét a 13/2001. (V.9.) KöM rendeletben meghatározott eszmei érték alapján kell megállapítani.

1. 6. Ha a kiskereskedelmi forgalomban az elkövetési tárgyhoz hasonló dolog sem fordul elő, az elkövetési értéket (kárt, vagyoni hátrány összegét) a büntetőeljárásban felvett bizonyítással (szükség esetén értékszakértő közreműködésével vagy becslés alapján) kell megállapítani.

Nem a hasonló belföldi áru kiskereskedelmi árát, hanem a magasabb export árat kell figyelembe venni az elkövetési érték megállapításánál az export célokat szolgáló, és ennek megfelelően szigorú minőségi követelményeknek megfelelő árura elkövetett vagyon elleni bűncselekmények esetében. (BH 1985/10-375)

2. A kár a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés (damnum emergens), a vagyoni hátrány magába foglalja az okozott kárt és az elmaradt vagyoni előnyt (lucrum cessans). [Btk. 459.§ (1) bek. 16. 17. pont]

3. Az érték alapján minősülő vagyon elleni bűncselekmények immateriális bűncselekmények, befejezett megvalósulásukhoz⁶ nem szükséges kár-, vagy vagyoni hátrány bekövetkezése (bár ez tipikus következmény). A kár, illetve a vagyoni hátrány alapján minősülő vagyon elleni bűncselekmények azonban materiális (sértő) bűncselekmények.

4. Az érték, kár, vagyoni hátrány forintban meghatározott összege a jogi minősítés szempontjából lehet

- szabálysértési, vagy
- bűncselekményi minősítésű.

4.1. A bűncselekményi érték, kár, vagyoni hátrány a vagyon elleni bűncselekmények minősítési rendszerének általános alapját képezi,⁷ amely a Btk. 459. § (6) bekezdésében összegszerű meghatározása alapján:

- kisebb, az 50.001 forint és az 500.000 forint,
- nagyobb, az 500.001 és az 5 millió forint,
- jelentős, az 5 millió-egy és az 50 millió forint,
- különösen nagy, az 50 millió-egy és az 500 millió forint közötti összeg,
- különösen jelentős, az 500 millió forintot meghaladó összeg.

⁶ A befejezett vagy a kísérleti alakzat megállapítása az elkövetési magatartás befejezett vagy kísérleti stádiumából következik.

⁷ Az elkövetéssel megvalósuló összeg nagysága (miután az, az alaptényállásokban nem szerepel) objektív büntethetőségi feltételnek tekinthető, melyet az elkövető tudatának nem kell feltétlenül átfogni. Ezért az elkövető az érték, kár, vagyoni hátrány objektív nagysága alapján meghatározott cselekmény alapján tartozik büntetőjogi felelősséggel, abban az esetben is, ha ezzel kapcsolatban tévedésben volt.

4.2. *Nem bűncselekmény, hanem szabálysértés valósul meg:*

- ha a lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást és az orgazdaságot 50.000 forintot meg nem haladó értékre,
- a rongálást és a csalást 50.000 forintot meg nem haladó kárt okozva,
- a hűtlen kezelést 50.000 forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva követik el. [Vö. *Btk.* 462.§ (2) bek.]

Nincs szabálysértési alakzata a gazdasági és az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásnak (ezért a cselekmény az okozott kár összegére tekintet nélkül bűncselekményként minősül).

Nem valósul meg bűncselekmény, ha a *hanyag kezelést* 100.000 forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva követik el. [*Btk.* 462.§ (1) bek. a) pont]

A *hanyag kezelésnek* nincs szabálysértési alakja a vagyoni hátránnyal kapcsolatosan csak polgári jogi igény érvényesíthető.

4.3. *A tulajdon elleni szabálysértéseket* a 2012. évi II. törvény (*Sztv.*) 177.§ (1)-(3) bekezdései határozzák meg.

IV. A különböző passzív alanyok (sértettek) sérelmére elkövetett vagyon elleni bűncselekményekkel okozott érték-kár-vagyoni hátrány összegének *érték-egybefoglalására* nem kerülhet sor, azonban *a Btk. és az Sztv. érték-egybefoglalásra vonatkozó szabálya*⁸ alapján az egyes vagyon elleni szabálysértések *az egybefoglalt érték alapján bűncselekményként* minősülhetnek.

a) Nem szabálysértésként, hanem bűncselekményként minősül az ugyanazon elkövető által, egy éven belül elkövetett, és együttesen elbírált több ugyanolyan tulajdon elleni szabálysértés, ha az összesített érték, az okozott kár, illetve a vagyoni hátrány összege *az érték-egybefoglalás* folytán a szabálysértési értékhatárként meghatározott összeget meghaladja. [*Btk.* 462.§ (4) bek. a) pont, *Sztv.* 177.§ (6) bek]

Az *Sztv.* 177.§ (1) bek. a)-c) pontjában meghatározott vagyon elleni szabálysértések érték-egybefoglalása folytán létrejött bűncselekmény *törvényi egység*, amely az egybefoglalt érték (kár, vagyoni hátrány) szerint minősül. (*Bkv* 87.)

Az érték-egybefoglalás (az anyagi és eljárásjogi feltételek megvalósulása esetén) *kötelezően alkalmazandó szabály*. Az érték-egybefoglalással az egybefoglalt értékhez (kárhoz, vagyoni hátrány összegéhez) igazodó, annak megfelelő minősítésű 1 rb. bűncselekmény valósul meg, függetlenül attól, hogy a cselekményt különböző passzív alanyok (sértettek) sérelmére követték el.

⁸ *Korábbi jogi szabályként* érték-egybefoglalására vonatkozó szabályt határozott meg az 1878. évi *Btk.* (Csemegi-kódex) 335. §-a (BHÖ 424. pont) a lopás (bűntettként vagy vétségként, illetve súlyosabb minősítése szempontjából), továbbá

- az 1961. évi *Btk.* 311.§ 4. pontja a szándékosan elkövetett és együttesen elbíralt bűncselekmények esetében a jelentős vagy a különösen nagy érték, illetve kár szerinti minősítés megállapítása érdekében,
- valamint a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény 105.§ (4) bekezdése a szabálysértéseknek bűncselekménnyé minősülése érdekében.

Az 1978. évi *Btk.* érték-egybefoglalásra vonatkozó szabályt nem határozott meg.

b) *Nincs helye érték-egybefoglalásnak:*

- ha az egyes szabálysértések az Sztv. 177.§ (1) bek. a)-c) pontjaiban meghatározott különböző szabálysértések tényállásába ütköznek, vagyis csak az ugyanolyan (azonos minősítés alá eső) szabálysértések érték-egybefoglalására kerülhet sor (például a lopást-lopással, a sikkasztást a sikkasztással, stb.),
- az olyan szabálysértések érték-egybefoglalásának, amelynek büntetethetősége az Sztv. 6. § (1)-(6) bek. értelmében az elévülés folytán megszűnt,
- illetve a többszörösen elkövetett ugyanolyan szabálysértések együttes elkövetési értéke a szabálysértési értéket nem haladja meg.

c) *Nem vonhatók az érték-egybefoglalás körébe*

- az olyan szabálysértési értékre elkövetett cselekmények, amelyek a törvényben meghatározott minősítő körülmény alapján bűncselekményként minősülnek, ezért az egybefoglalt értéket bűncselekménnyé más minősítő körülmény nem minősítheti, illetve
- ha az önmagukban szabálysértési értékre elkövetett cselekmények *az üzletszerűség folytán vétségé* minősülnek.

Az üzletszerűség minősítése az érték-egybefoglalást megelőzi. A szabálysértési értékre a rendszeres haszonszerzési célzat alapján üzletszerűen minősülő cselekmények esetében a cselekmények számának megfelelő rendbeliségű vagyon elleni vétség megállapítása indokolt. (Például a különböző sértettek sérelmére a szabálysértési értékre üzletszerűen elkövetett lopások a sértettek számának megfelelő rb. lopás vétségét valósítják meg – és a magasabb értékkel kapcsolatos súlyosabb minősítésű egy rb. lopás megállapítása érdekében érték-egybefoglalásnak nincs helye.)

Az érték-egybefoglalás tárgya tehát kizárólag szabálysértés lehet, bűncselekményként minősülő cselekmény és szabálysértés folytatólagos egységet nem alkothat.

Folyatólagos elkövetés megállapítására az azonos sértett sérelmére elkövetett szabálysértések esetén nincs törvényes alap, mivel a folytatólagosság törvényi feltétele, hogy a részeselekmények önállóan is bűncselekményt valósítsanak meg. Ezért az elkövetett egyes szabálysértések csak érték-egybefoglalás alapján minősülhetnek bűncselekményként.⁹

Eljárásjogi feltétel, hogy a legfeljebb egy éven belül elkövetett szabálysértési cselekmények egy büntetőeljárásban kerüljenek elbírálásra, illetve, hogy az adott szabálysértést a szabálysértési hatóság jogerős határozatával még nem bírálta el.

V. A vagyon elleni bűncselekmények rendbelisége, az egység-halmazata, illetve a folytatólagosság kérdése általában a passzív alanyok számához igazodik.

A bűncselekmény passzív alanya (sértettje) az a természetes vagy jogi személy (gazdálkodó szervezet), akinek az elkövetési magatartás a vagyoni érdekeit sértette vagy veszélyeztette.

⁹ A Bkv. nem tartja fenn a BH 2002/6-210 eseti döntésnek a szabálysértési értékre elkövetett részeselekmények folytatólagosságára megállapítására vonatkozó állásfoglalását.

1. A folytatólágossággal, illetve az üzletszerű elkövetéssel kapcsolatosan kiemelhető, hogy:

- A vagyoni jogokat sértő bűncselekmények – egyéb alanyi és tárgyi feltételek fennállása esetében – általában akkor tartoznak a folytatólágosság törvényi egységébe, ha az elkövető a több cselekményt ugyanannak a természetes személynek a sérelmére, vagy az önálló jogképességgel rendelkező azonos jogi személynek akár ugyanazon, vagy különböző gazdasági egységei sérelmére valósítja meg.
- Az azonos vagy különböző sértettet érintő vagyoni jogokat sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények esetében az elkövető tudatától független tárgyi tényezőknek van meghatározó jelentősége annak eldöntése szempontjából, hogy a folytatólágosság tárgyi feltétele megvalósult-e, vagy bűnhalmazat megállapításának van-e helye. (BKv 43.)

Így például a lopás többrendbelisége a sértettek számához igazodik, függetlenül attól, hogy az elkövető tudata átfogta-e a sértettek kilétét, illetőleg azt, hogy az eltulajdonított dolog hány sértett tulajdonában, illetőleg birtokában van. (BH 1985/8-307)

A folytatólágosan elkövetett bűncselekmény egyes részselekményeit egy (azonos) eljárásban kell elbírálni. A folytatólágos egységet alkotó bűncselekmény egyes részselekményeinek ugyanabban az eljárásban történő elbírálása (az ügyek egyesítése) akkor is követelmény, ha az ügyész az egyes részselekmények miatt eltérő időpontokban vagy más-más bíróság előtt emelt vádat. Az együttes elbírálás érdekében, ha a részselekmény nem jogerős elbírálása került sor: az ítélet hatályon kívül helyezésére és új eljárásra utasításra, jogerős ítélet esetében perújításra kerülhet sor. [Vö.B.17 (BH 2015/5. szám)]

2. A különböző passzív alanyok sérelmére történő bűncselekmények üzletszerű elkövetése általában nem létesít egységet.

Az üzletszerűen elkövetett – ugyanolyan vagy hasonló – bűncselekmények egy eljárásban elbírálása esetében bűnhalmazatot kell megállapítani, ha az üzletszerűség a cselekmény minősítő körülménye, vagy ha a szabálysértési értékre elkövetett cselekmény az üzletszerűség folytán bűncselekmény.

Nincs azonban helye bűnhalmazat megállapításának, ha:

- a) a cselekmények a folytatólágosság egységébe tartoznak; ha azonban a folytatólágosan elkövetett cselekmény egyúttal üzletszerűen megvalósítottként is minősül: a folytatólágosság mellett az üzletszerűséget is meg kell állapítani,
- b) az üzletszerűség az alaptényállás eleme (zugírászat),
- c) az elkövetési magatartás folyamatos jellegű.

(BKv 37)

Az üzletszerűség esetében – a folytatólágossággal ellentétben – nem a „rövid időközönkénti” elkövetésnek, hanem a rendszerességnek van jelentősége, így az ismétlődésig eltelt idő hossza önmagában véve közömbös.

Nem rendszeres a cselekmény, ha azt az elkövető csak alkalomszerűen követi el. A rendszeres elkövetés megállapítására alapot nyújthat az elkövető életvitele, bűnöző jellege, jövedelmi helyzete, illetve a bűncselekményből származó haszonnak abban betöl-

tött szerepe, illetve aránya – az elkövető e célból történő ismételt (illetve ismétlődő) akaratelhatározása.

Megállapítható a rendszeresség, ha az elkövető a szabadságvesztés-büntetéséből (előzetes letartóztatásából) történő szabadulása után az ugyanolyan vagy hasonló bűncselekmények elkövetését folytatja. (BH 2011/6-160, BH 2012/1-5)

Az üzletszerűség elkövetéséhez megkívánt haszonszerzési célzat az elkövető részéről *a saját, vagy más személy (szervezet) részére elérni kíván vagyoni haszon célzata is* lehet. (BH 2014/6-172)

Az üzletszerűen elkövetéshez megkívánt rendszeres haszonszerzési célzat abban az esetben is megállapítható, ha a gazdasági társaság vezető tisztségviselője által elkövetett sikkasztási cselekménye az elkövető vagyoni érdeke mellett a gazdasági társaság tulajdonosainak érdekét is szolgálta. (BH 2012/2-29)

A részesek cselekményének a folytatólagosság egységébe illeszkedése, illetve üzletszerűen elkövetettként minősülése a 3/2011. BJE értelmében csak abban az esetben állapítható meg, ha a tettesi elkövető kapcsolatos cselekménye is ekként minősül.

A részes cselekményeinek rendbelisége és minősítése a tettesi alapcselekményhez igazodik.

– *Azok a részesi cselekmények*, amelyek a folytatólagosság körébe nem vonható több ugyanolyan tettesi alapcselekményhez kapcsolódnak, *akkor sem alkotnak folytatólagos egységet*, ha a részesi magatartások kifejtésére rövid időszakon belül kerül sor, a részesi akarat-elhatározás egységes volt, bár a tettesek cselekményei rövid időközökben (folytatólagosan) ugyanazon sértett sérelmére valósultak meg. (Például, több rendbelinek minősül és nem minősülhet egy rendbeli folytatólagosan elkövetett bűnsegédi részességnek, ha a bűnsegéd egységes akarat-elhatározással egy-egy esetben különböző tettesi elkövetők ugyanolyan vagy hasonló bűncselekményéhez nyújt segítséget.)

A BJE indoklásából: A felbújtó személyének azonossága akkor sem eredményezhet folytatólagosságot, ha a felbújtó-részes akaratelhatározás egységes, de a tettes (tettesek) cselekmény többrendbeli.

– Amennyiben *a felbújtó* rendszeres haszonszerzésre törekedve (az üzletszerűség célzatával) több tettet bír rá ugyanolyan vagy hasonló egy-egy olyan bűncselekmény elkövetésére, amelynek az üzletszerű elkövetés minősítő körülménye (és ebből rendszeres haszna is származik), *e minősített esetért csak akkor tartozik felelősséggel, ha az üzletszerűség a tettesi bűncselekmény tekintetében is megállapítható.*

Egyébként a felbújtó ilyen magatartása kizárólag a büntetés kiszabása körében értékelhető.

A BJE indoklásából: A többrendbeli, felbujtóként elkövetett vagyon elleni bűncselekmény nem minősülhet üzletszerűként elkövetettnek, ha az egyes vagyon elleni bűncselekményeket elkövető tettesek esetében az üzletszerűség nem állapítható meg.

Ez az elv értelemszerűen vonatkozik arra az esetre is, ha a többszöri felbújtás olyan alapcselekményeket vált ki, amelyet a tettes-társtettesek nem üzletszerűen követnek el, továbbá arra a bűnsegédre is, akinek cselekménye nem üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményhez kapcsolódik. (3/2011. BJE)

VI. A vagyon elleni bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban a különös visszaesés szempontjából (Btk. 89.§) hasonló jellegű bűncselekmények a Btk. XXXV., XXXVI. és a XXXVII. Fejezetében foglalt erőszakos vagyon elleni, a vagyon elleni, valamint a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények. [Btk. 383.§ d) pont]

VII. Összefoglalás

A vagyoni viszonyok elleni támadások tipikusan a lopás bűncselekményével kapcsolatosan valósulnak meg. A hatályos 2012. évi Btk. külön fejezetben megkülönbözteti „A vagyon elleni erőszakos” és a „Vagyon elleni bűncselekményeket,” azonban a vagyon elleni bűncselekmények közös jogi tárgyára figyelemmel – az egységes joggyakorlat követelményére figyelemmel – a különböző vagyon elleni bűncselekmények tényállásában szereplő azonos/hasonló tényállási elemek azonos fogalmi értelmezése indokolt.